

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גליון ל"ז

[תש"ע]

שנה כ"ו

בשוה"ט ליל שב"ק בהעלותך תשל"ב*

וּתְדַבֵּר מֵרִים וְאֶהְרֵן בְּמֹשֶׁה עַל אוֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכּוֹשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי אִשָּׁה
כוֹשִׁית לָקַח. וּבְרַש"י אִשָּׁה הַכּוֹשִׁית, שֶׁהִכַּל מוֹדִים בִּיפִיָּה כֶּשֶׁם שֶׁהִכַּל
מוֹדִים בְּשַׁחְרוּתָהּ שֶׁל כּוֹשִׁית. וְלִהְיוֹן בְּרַש"י, אִשָּׁה כּוֹשִׁית, בְּגִימ' יִפֶּת מֵרֵאָה.
וְצִדִּיק לְבָאָר לְמָה נִקְטָה הַכְּתוּב הָאִשָּׁה הַכּוֹשִׁית וְיִרְמוֹז לְאִשָּׁה יִפֶּת מֵרֵאָה, וְלֹא
כְּתוּב לְהַדְרִיא אִשָּׁה יִפֶּת מֵרֵאָה. גַּם יֵשׁ לְבָאָר מַה שְּׁדוּקָא כִּאֵן שִׁיבַח הַכְּתוּב אֶת
מֹשֶׁה רִבִּינוּ ע"ה, וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֵינָיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה. גַּם
יֵשׁ לְבָאָר סְמִיכַת פְּרִשָׁה זוֹ לְפִרְשַׁת מֵרְגָלִים.

וַיְבֹאֵר בְּהַקְדָּם מַה שֶׁנִּרְאָה לוֹמֵר בְּטַעַם שֶׁפִּירַשׁ מֹשֶׁה מִן הָאִשָּׁה, כִּי תִעֲנֹגִים
גְּשָׁמִיִּים מוֹנְעִים וּמְרַחֲקִים אֶת הָאָדָם מִלִּזְכוֹת לְכַתְּרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְכִמוֹ
שֶׁמִּצִּינוּ בְּבֵן עֲזָאִי (יְבֻמוֹת סג:) שֶׁלֹּא נִשְׂאָ אִשָּׁה וְאָמַר מַה אֶעֱשֶׂה וּנְפִשִׁי חֲשָׁקָה
בְּתוֹרָה, וְלָפֹם רִיחָמָא יִפְלֵא, וְזֶה בְּכַךְ שֶׁנִּפְשׁוּ חֲשָׁקָה בְּתוֹרָה, יֵשׁ אִשָּׁה וְיִלְמוּד
תּוֹרָה. אֲלֵא שִׁדְעָ בֶן עֲזָאִי שֶׁכָּל תִּעֲנוּג וְהִנָּא מֵהַעוּה"ז מְרַחֵק אֶת הָאָדָם
מֵהַשְּׂגַת הַתּוֹרָה, וְנוֹחַ הִיָּה לוֹ לְבֵן עֲזָאִי לְבַטֵּל מִצּוֹת פו"ר, מֵלֶהֱבַטֵּל מִן הַתּוֹרָה.

שְׁמַעְתִּי מֵאֲמוֹר"ר זי"ע שֶׁשָּׁמַע מִפ"ק זְקֵה"ק מִצְאָנוּ זי"ע שֶׁאָמַר: כִּשְׁהֵינּוּ
אֲבָרְכִים וְהֵינּוּ צְרִיכִים לְלַכֵּת לַחֲתוּנָה, לֹא יִכּוֹלְנוּ לְנוֹעַ אֲבָר כִּמָּה
שְׁבוּעוֹת לְפָנָיו זֶה מְרֹב פֶּחַד וּמֹרָא, עִכְל"ק.

וְרֵאִים מִזֶּה כִּמָּה הֵיוּ צְדִיקִים יְרֵאִים מִשְׁמֵן שֶׁל הַרְהוּר וְתֵאוּת. וְאִם מֵהַלִּיכָה
לַחֲתוּנָה נִתְיַרְאוּ כָּל כַךְ, ק"ו שֶׁהֵיוּ יְרֵאִים כִּשְׁנִשְׂאוּ אִשָּׁה שֶׁלֹּא לִיפּוֹל
עו"ז לְתֵאוּת גְּשָׁמִיִּים, וְיִתְרַחֲקוּ מִדְּבִיקוֹתֵם בְּהִשִּׁי"ת.

* מְרִישִׁימַת הַכּוֹתֵב בְּצִדֵי הַגְּלִיוֹן: בְּאֵר"י קוֹרְאִים פְּרִשַׁת שֶׁלַח, וְהֵיוּ שֶׁשָּׁה מִתְּפַלְלִים מִבְּנֵי אֵר"י
שֶׁקְרָאוּ פְּרִשַׁת שֶׁלַח וְקָרָא מִרְן שְׁלִיט"א עִמָּהֶם. בְּהַתּוֹרוֹת אָמַר רִבִּינוּ שְׁלִיט"א לְבָאָר סְמִיכַת
פְּרִשַׁת בְּהַעֲלוֹתְךָ לְפִרְשַׁת שֶׁלַח.

רק מי שהוא במדרגתו של החוזה מלובלין זי"ע שלא הכיר את אשתו יכול לישא אשה. וכאשר זקה"ק הבני יששכר זי"ע היה מספר שפעם אחת שלח הרבנית שיבקשו מבעלה הקדוש שיתן לה מעות לקנות בד לעשות שמלה החוזה הק' זי"ע שאל את השליח כמה מעות צריכים לכך, וכמה אורך הבד, האם הרבנית היא גבוהה או נמוכה וכו'. וכמדרגתו של אאע"ה שאמר לשרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (בראשית יב, יא), וברש"י עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם.

ומהאי טעמא פירש משה מן האשה, כי כהאי פחדא הוה יתיב שלא יתבטל על ידי תאוות העוה"ז מהשגת התורה ודביקות בהשי"ת.

אבל ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח, שמרים ואהרן דיברו עליו באומרם שמשה רבע"ה פרוש ומוכרל מהעוה"ז ותענוגיה, ובעיניו היא ככושית, וא"צ לפרוש מן האשה.

לפיכך בא הכתוב ומעיד על משה רבע"ה, והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ובענותנותו כי רבה הוא מתיירא שמא אינו במדרגה הזאת, וצדקו דרכיו בזה שפירש מן האשה.

ויבואר בזה סמיכות פרשה זו לפרשת מרגלים כי זה גם היתה טענת המרגלים שלא רצו ליכנס לארץ ישראל, כי אמרו שהארץ מלאה פירות טובים ויפים, ועלולים להימשך אחר תאוות העוה"ז ולהתרחק מהשי"ת. וזה שאמרו אפס כי עז העם, כלומר שהם נעשו עזי פנים על ידי שנתפממו בתאוות גשמיות. וזה כוונתם באומרם כי חזק הוא ממנו, וברש"י כביכול כלפי מעלה אמרו, ואין הכוונה כפשוטו, אלא שאמרו שיש בארץ הזאת תאוות ותענוגים הגורמים לאבד את היראת שמים, שזה אינו תלוי ברצון העליון, כמו שאחז"ל (ברכות לג:): הכל בידי שמים חוץ מיר"ש. ומ"מ נענשו כי היה להם ללכת למרות זאת כי כן צוה השי"ת.

בשוה"מ יום שב"ק פר' בהעלותך תשל"ב

והעם לא נסע עד האסף מרים. וברש"י זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר ותתצב אחותו מרחוק וגו', עכ"ל. וצ"ב מה כבוד היא למרים במה שאין נוסעים כיון שהיא ממילא מחויף למחנה.

ויש לומר שענני הכבוד נסעו ללכת, אלא שישראל לא נסעו עם העננים רק נשארו מחוץ בשביל כבודה של מרים, על אף שידעו שישארו בלא ענני הכבוד שיאירו להם הדרך ויגינו עליהם מכל פגע, מ"מ היה להם אמונת צדיקים והאמינו במרים.

וזה שפיר כבודה של מרים, שבני ישראל נתעכבו בשבילה על אף שענני הכבוד נסעו. וזה מדה כנגד מדה בשביל שהיתה לה אמונת צדיקים במשה שאף בשעה שיוכבד ואהרן כבר נתיאשו היא לא אמרה נואש כדכתיב ותתצב אחותו מרחוק לדעה מזה ייעשה לו (שמות ב, ד), כי האמינה שבודאי ינצל מידי מצריים. ובשביל שהיא האמינה במשה לפיכך באת על שכרה שבני ישראל האמינו בה.

ומבואר בזה סמיכת הפרשיות, שכאשר ראה משה אמונתם החזקה של בני ישראל חשב שראויים הם לעלות ולתור את הארץ כי בודאי לא יכשלו במשימתם. ואמנם באותה שעה כשרים היו אלא שאח"כ נתקלקלו ואבדו אמונתם.

בשונה"ט ליל ש"ק פר' בהעלותך תש"מ לפ"ק

ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מוקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך.

ויל"ד מדוע כלל את זקני העם שהם הת"ח עם השוטרים שהם הממונים לרדות באלו המסרכים לקיים את משפט השופטים.

ונל"פ עפמ"ש זקה"ק בייטב לב (פר' מטות), שאין דומה שופטי בני"ל לשופטי אזה"ע, שהם זקנים לשוטרים שיענישו ויכריחו לקיים את משפטם ויאסרו במשמר את המסרכים, משא"כ שופטי בני"ל הם בעצמם השוטרים וביכלתם להעניש להמסרכים לקיים את גזירת משפטם וממרים את פיהם עכת"ד עיי"ש.

ובן שמעתי מאאמו"ר זי"ע שסיפר שאצל הרה"ק ר' אלעזר ניסן זיע"א אבד"ק דראהביטש כשבאו וסיפרו לו על א' שהוא מסרב לדין, היה אוהז בידיו חק' באזור מכנסיו ובו ברגע נפח הלה את נשמתו, וכך היה נוהג גם כאשר היה

צורך לפעול למושהו ישועה מיידית היה אוחז במכנסיו והישועה לא אחרה לבא. וזהו ענין נפלא מדוע אחז במכנסיו דייקא. שמעתי מאאמו"ר זיע"א שאמר שבכל הבגדים יש להקפיד שצד הימיני יהי' מונח על השמאלי אבל במכנסים צריך שהצד השמאלי יהי' מונח על הימני. ובדא ירמו בסדק צר להמבין מדוע נהג לאחוז במכנסיו.

והענין כי בדבר מלך משפט, צדיקים הריהם בעצמם השוטרים, ואלו השומעים לקולם וחשים לקיים את מוצא שפתם משפיעים הם להם מן ושליו, ודי לו לצדיק במחשבה טובה גרידא כדי שיושעו בדבר ישועה ויושפעו בשפע ובאריכות ימים ופרנסה ורחמים. ולעומת זאת אלו שאינם שומעים לקולם אזי אם אך תהיה לצדיק מחשבה רעה עליהם מרה תהי אחריתם, ואשמם בראשם, על שהעיוזו לחתות בנחלים ולשחק באש. כי צדיק מושל יראת אלקים (שמואל ב, כג) ואין הוא זקוק לשוטרים שיכפו את דבריו על העם, ואוי לאלו שאינם נשמעים לקול דברו עד"ש (קדושין סו:). כל הפורש ממך כפורש מן החיים. וכמו שאמר הבעש"ט הק' להר"ר בער זצוק"ל.

וזשאה"כ אשר ידעתי כי הם זקני העם והם בעצמם הנם ושוטריהם וכו' ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם כמו שפי' רש"י, שופטים ושוטרים, הרודין את העם אחר מצותן וכו', וגם להם יימסר כח זה שיוכלו להיות בעצמם גם השופטים וגם השוטרים.

יעזור השי"ת כאשר שמענו כן עוד נחזה, השיבה שופטינו כבראשונה ויועצנו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה, שופטים כאלו שלא יצטרכו לשוטרים אלא כמש"כ (ישעיה יא) וברוח שפתיו ימית רשע, ושיהיה סוף וקץ לכל צרותנו תחלה וראש לפדיון נפשינו ונגאל גאולת עולם כב"א.

ליקומים על אבות – ב'

אין בוד ירא חטא ולא עם הארץ חסיד (אבות ב, ה). ועוד אמרו (שבת סג.) אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו. מבואר מדבריהם אלו שעם הארץ חסיד גרוע מעם הארץ סתם. והסבר הדבר מבואר בספה"ק דגל מחנה אפרים, דכיון שאינו בקי בדיני התורה והלכותיה הכתובים בה לדעת מה יעשה ישראל הרי הוא קובע לעצמו חומרות שאליבא דאמת אינם אלא קולות גדולות, דבהיות ואינו יודע ללמוד ולעיין בספר לא הודע אליו את החיוב ואת האסור

ומתוך כך בודה לו מלבו לעשות מה שנראה בעיניו כמעשה חסידות כשאין זה אלא עבירה של תורה, ובעוד שעם הארץ סתם יש לו לפחות ידיעת בית אבותיו ועושה כמצות אנשים מלומדה הרי עם הארץ חסיד אינו מתפעל ממה שהשכנים עושים או לא עושים שהלא על כן הוא 'חסיד' המרבה בהידורים, ושונה הוא מכולם ועולה עליהם בזה שהוא מכלכל צעדיו בשיטה של לפני משורת הדין ('פרום'), שכביכול כולם אנשים פשוטים ורק הוא טוב וישר ומתנהג בחסידות. ומכיון שהוא עם הארץ ואינו יודע לעיין ולברר את הדין הכתוב בשולחן ערוך ההכרח לומר לו שלא יהא חסיד, וימעט כמה שאפשר במעשים היוצאים מן הכלל, דמוטב שיחזיק מעשה אבותיו בידו או שיתנהג כמו שרואה אצל יהודים אחרים ולא יחשוב להיות יותר טוב מהם, כיון שמוזה עלול הוא לבוא לידי כל עבירות רעות רח"ל.

וזו כלל גדול בתורה שבכל אשר יעשה האדם עליו לברר ולהסתכל מה כתוב בתורה, וכפי שהמליצו על כך את מאמר התנא (אבות ב, א) וכל מעשיך בספר נכתבין, ואם אינו מוצא מקור למעשהו בתורה הכתובה עליו לשקול בדעתו מאות פעמים האם לעשות זאת או דשב ואל תעשה עדיף. ואין המדובר כאן משום מיחוי כיוהרא אלא פשוט שלא ישל בדבר עבירה, דמאחר שנומים מדבר הלכה הכתובה כבר קשה מאוד להבחין בין מצוה לעבירה. ולא עוד אלא דכיון שמרשה לעצמו להוסיף על דברי התורה כאדם העושה בתוך שלו בקל יסיתנו יצרו שיבא גם ויגרע ממצוות התורה.

יש בזה משל נאה מהמגיד מדובנא זצוק"ל, גנב ממולח נכנס לאחד משכניו ושאל ממנו מנורה של כסף, אחרי כמה ימים בא והחזיר לו שתי מנורות באומרו שהמנורה שהשאל לו הולידה עוד מנורה אחרת, הלה נעץ בו זוג עינים מתמיהות אבל הוא בישרותו המעושה אמר לו מה אעשה, אני יודע בכבוד שלא היתה לי עוד מנורה בבית ומכיון שמצאתי שתיים אין זאת אלא שנעשה כאן גם והמנורה שלך הולידה והרי זה גם שייך לך. כך חזרו ונשנו הדברים כמה פעמים שהוא בא ושאל ממנו חפצים וכסף ותמיד החזיר לו פי שנים, ועד שכבר היה יושב ומצפה מתי יבא וישאל ממנו. פעם בא וביקש ממנו הלואה של אלף זהובים, הוא נענה לו בחפץ לב בידועו שהריוח בטוח לו, ואף שלא היה בידו כל הסכום הלך ולוה מכמה מכירים עד שקיבץ את הסכום המלא ונתן בידו, כשעבר משך זמן והלה לא בא לפרוע סר אל ביתו ותבע ממנו לשלם את חובו, הלה הוציא אנחה כבידה מתוך פיו ומען לצדקתו שהכסף שנתן בידו מת והלך לעולמו, מיד הרים עליו בקול מה אתה מבלבל אותי בשטויות כאלו הנשמע כזאת מעולם שהמיתה שולטת על כסף, הצטרף הלה ומען כנגדו וכי מדוע לא,

אם אתה מאמין שחפץ וכסף מסוגלים להוליד למה לא תאמין שהם גם עלולים למות.

הנמשל מזה לאזהרת התורה (דברים ה, ב) לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם, שאם תעשה במצוות התורה כאוות נפשך להוסיף בה ככל העולה על רוחך הרי שלבסוף תבא גם לגרוע ולומר שאין מהצורך לשמור את כל מצוות ה'.

אשר על כן צדיקים וקדושי עליון שידעו בעצמם שנוהרים בכל הכתוב בתורה הם היו רשאים להוסיף חומרות והידורים, מאחר שברוב ידיעתו בתורה ידע להורות את המותר ואת האסור מה בגדר מצוה ומה בגדר הידור מצוה או הידור שבהידור ועל צד היותר טוב, וגם לאותה חומרא היה ידוע לו איזה מקור בתורה, וידע בנפשו שהוא ראוי לאותה איצטלא דכוונתו בלתי לה' לבדו. ובשביל להוסיף חומרא ודבר חסידות צריך להיות בעל מדרגה ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, דלאנשים פשוטים נאמר (נדרים כב.) הנודר כאילו בנה כמה, וכפי שאמרו בירושלמי (שם דף כ"ט ע"א והובא בר"ן שם) במעם הדבר לא דיך מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים, תלמוד ותעין כמה שאמרה תורה לשמור ולעשות ואל תחפש לעשות דברים חריגים ומשונים, הלואי ויעזור לך השי"ת שתזכה לשמור רמ"ח מצוות עשה ושם"ה מצוות לא תעשה ומצוות דרבנן, ואל תבקש להיות יוצא מן הכלל ('אויבער חכם'), וכאמור לא משום יוהרא אלא משום שלא יכשל בגרוע שבגרועים בדמותו שעושה בזה עניני חסידות.

והרבה צריך לשנן על דברים אלו בדור הזה אשר בעוה"ר עברה בקרב המחנה רוח קנאה של חומרות ('פארפרוממ'), ועושים כל דברים מאוסים תחת מסוה של 'חסידות', בגלל ענינים של חסידות שמות הם מוותרים ועוברים על עיקרי תורה, חילול השם ושאר עבירות רעות רח"ל, ואת הכל מכניסים בפרומקו"מ, ואי אפשר לבא במענות נגדו שהלא הוא 'חסיד'. ועל כגון אלו הזהירו חז"ל אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו, כי היכי דלא ליגרר אבתריה לעבור על דברי תורה.

(מתוך ד"ת בשיעור חורש"י פרשת מטות-מסעי שנת תשמ"ג לפ"ק)

במקום שאין אנשים השתדל להיות איש (אבות ב, ו). לאפוקי מאותם שחושבים לפעול נגד התגברות השמד בדרכים חדשים אשר לא שערום אבותינו, אמנם הם מתכוונים לטובה אבל זה טעות מוחלטת כי אין בכוחנו לתקן המינים והפושעים, ומה גם שאין אנו יודעים מיהו מהערב רב שהוא גוי גמור מרחם ומלידה, אשר דבר זה נגלה רק ליודע תעלומות ית"ש. וזה שרמזו באורז"ל **במקום שאין אנשים אל תלך אחר החבל להרבות פעלים** לתיקון העולם ולהביא אנשים לחיק היהדות, דהלא עלול אתה להימשך אחריהם ולהתדרדר לעשות כמעשיהם, ולזה ראשית כל החובה עליך לתקן את עצמך השתדל להיות איש.

כל אברך וכל בחור יתחיל מעתה ללמוד עוד דף גפ"ת ועוד דף שו"ע יו"ד והלכות שבת ולא יבטל אף רגע מלימוד התורה, ובוה יצא ידי חובתו, כי קמי שמיא גליא שאין לי כוחו של אברהם אבינו או של הרמב"ם לתקן את כל העולם, ומי יתן ויזכני השי"ת לעת זקנתי לתקן ניצוץ קטן ממה שאני צריך לתקן בעצמי, שלא אהיה בור גמור ואדע לכל הפחות משנה אחת או שורה אחת של רש"י. ודקדק התנא ולא שנה היה איש, אלא השתדל להיות איש, כל אשר בכוחך ויכולתך עשה.

(מתוך ד"ת בעידן רעוא דרעיון פרשת בהעלתך תשל"ה)

ישוב יום אחד לפני מיתתך (אבות ב, י). נקדים לכאר בהכתוב (אסתר ד, א) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה וגו' ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה. לכאורה קשה וכי מרדכי בלבדו ידע, והלא נאמר במקרא שלפני זה (ג, טו) והעיר שושן נבוכה. גם להבין כוונת אומרו זעקה גדולה ומרה.

כי העיר שושן היתה נבוכה בגלל הגזירה בפועל, והתהלכו שחוחי קומה כשהם זועקים וגונחים מיגון ואנחה בפחד מפני הבאות. ואילו מרדכי התבונן וידע הסיבה לגזירה, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ומפני שהשתחוו לצלם (מגילה יב), ובשביל להעביר את רוע הגזירה צריך תשובה ותפלה, לכן כשראה בשאר עמא דארעא איך ששק ואפר יוצע לרבים במגור ופחד מגזירת להשמיד ולהרוג ולאבר, יצא בתוך העיר כמר נפשו ויזעק זעקה גדולה ומרה.

כי באמת אין זו זעקה אמיתית של תשובה, אלא זעקת השאת והשכר, שאינה ראויה לעלות ולכא לפני כסא כבודו יתברך. גם בעינינו ראינו בעת

שהאנשים הובלו לכבשונות האש כולם זעקו ובכו, וכי מי לא יבכה בראותו צרת נפשו הגדול והנורא, אבל אז כבר היו מהצועקים ואינם נענים, כי המלאכים לא נתנו לזעקות כאלו לעלות ולבא.

על כך נאמר (אבות ב, י) ושוב יום אחד לפני מיתתך, דכיום המיתה עצמו מאוד קשה לשוב, ובבחינת שנאמר (קהלת ה, ח) ואין שלמון ביום המות. באושיבין כבר היה מאוחר מדי, צריך היה לעשות תשובה לפני זה. זו אחת מני רבות הבחינות והענינים שיש בזה.

על כן חשב מרדכי שאין ענין לגזור תענית במצב כזה, כי לא יועיל זעקה ביום עברה. לפיכך ביקש מאסתר שתבא לפני המלך לבקש על עמה ומולדתה, ואז אחרי שיקל מעליהם גזירת הכליון, יבא לפני בני ישראל לדבר אל לבם ולעוררם לתשובה שלימה, דבשעה שאין המות לפני עיניהם הזמן מוכשר לעשות תשובה כהוגן.

ואולם אסתר הנביאה ידעה והשיגה מגודל רחמיו יתברך, בבחינת דודי שלח ידו מן החור, כדבר הכתוב יענך ה' ביום צרה דייקא. ועד יום מותו תחכה לו לתשובה, עד ועד בכלל, אם ישוב מיד תקבלו (חזרת הש"ץ במוסף לימים הנוראים). וכן אמרו (ברכות י). אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. לכן אמרה לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום.

והוסיפה ואמרה וגם אני ונערותי אצום כן, דמאחר שאיננה בכלל הגזירה, כיון שלא ידעו את עמה ואת מולדתה, נמצא הצום שלה בלתי לה' לבדו. [ואתה עמה יעלו לרצון דברי הצומות וזעקתם של כל בית ישראל].

ונקרא התענית על שמה תענית אסתר, לפי שהיא גלתה רו זה שהתענית מתקבל לרצון אפילו אם אין הכוונה זכה לשם שמים. כי לא בזה ולא שקץ ענות עני (תהלים כב, כה), פירוש אף שהוא צועק בגלל עניו ומרודו, גם כן לא בזה בקשתו.

(מתוך ד"ת בעידן רעוא דרעוין פרשת תצוה (זכור) תשל"ד)

אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום (אבות ב, יג). וזה יסוד היהדות, לשמור עצמו וליזהר בקלה כבמורה, שלא לוותר אף על

קוצו של יו"ד, וימסור נפשו על כל מצוה קלה בכדי שלא יתדרדר ויצא לתרבות רעה, כי אם יקל ראשו בנטילת מים אחרונים סופו שיזלזל בנטילת ידים ובמאכלות אסורות, ורק אם ייזהר וישמור עצמו מכל נדנוד חטא אז ישמרו אותו מן השמים שלא ייכשל בעבירות חמורות. והעיקר להרבות בתפלות ובתחנונים להשי"ת שיייעהו ללכת בדרך הטובה והישרה.

ו"פ משרו"ל (אבות פ"ב מ"ג), אל תעש תפלתך דייקא קבע רצ"ל צרכיך הגשמיים, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום שתוכל להיות כל ימך לפני המקום שלא ידחו אותך ממחיצתו של הקב"ה.

(בסעודה נעילת ההג שנת תש"מ לפ"ק)

עוד י"ל דהנה קבע הוא מלשון וקבע את קובעיהם נפש (משלי כב, כג) שהוא מלשון גזילה (ר"ה כו:). ובא להורות לנו כי אין לבא לפני המלך ה' בטענות ותואנות כדרך הרשעים והעזי פנים שטוענים בחוצפא כלפי שמיא ותובעים מדוע אין לי פרנסה בריוח ודירה גדולה ומלבושי כבוד כמו שיש לחברי, ודין גרמא להו שמתהלכים בעצבות ובמרירות הלב ודאגתם נסוכה על פניהם, ומתאנחים כל היום על סבלותיהם. אך הרי לא בדעת ידברו וכי מגיע להם מאומה וכי חייבים לו משהו בשכרו, האם עשו איזה דבר טוב בחייהם למען כבוד ה' שיהיה לנחת רוח למי שאמר והיה העולם, ולפי מעשיהם אינם ראויים לקבל כלום, והיו ראויים לדור במערה ובבור תחתיות.

כשבאים לבקש מה' צריך לשאול מתנת חינם מאוצר המנוצר, בבחי' מה נאמר ומה נדבר ומה נצטרק. שהרי הקב"ה רחמיו מרובים על כל מעשיו ולא יחפוץ במות המת כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה. ולזה אמר אל תעש תפלתך קבע לבא בטענה שחייבים לך וגולו ממך איזה דבר, שהרי אדרבה נתנו לך עשרת מונים יותר מהראוי לך, ואף אם תחיה אלפי שנים לא תמצא ירך די השיב אחד מני אלפי רבבות על כל הטוב אשר עשו עמך. אלא רחמים ותחנונים לפני המקום לבקש מבעל הרחמים שמרחם גם על התולעת הרוחשת בארץ והוא הגון ורחום וכל יכול שירחם גם עליך. והמתפלל באופן זה תפלתו נשמעת ומתקבלת. וע"ז אמרו רז"ל (סוטה ה.) אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר, היינו שמחשיב עצמו כבשר שאין בה חיות, וכחתיכת חומר וטיט שאין בה חשיבות, וכל תפלתו הוא לעורר רחמי שמים לחוננו חינם.

זאת תורת המסורה והיה בשמעו את דברי האלה היינו שגם כששומע האדם את דברי האלה ומתקיים בו הקללות והתוכחות האמורות בתורה ובאים עליו הרבה צרות מ"מ בשמעו את דנתם הוא שמח ומודה לה' בתודה וקול רינה ומברך על הרעה, שהרי לפי מעשיו הרעים והתנהגותו המקולקלת – אינו ראוי גם לזה ולא מגיע לו כל מאומה, וגם מה שיש לו הוא יותר מדי בשבילו, וכל תפילתו הוא לבקש רחמים ומתנת חינם, ובאופן כזה בשמעו את תלונותיכם הקב"ה השומע תפילת כל פה מאזין ומקבל צלותהון ובעותהון.

(מתוך ד"ת בעידן רעוא דרעיון פרשת בשלח תשי"ג לפ"ק)

מסופר על הרה"ק מוה"ר אורי מסמערליסק זי"ע כשנולד לו בן והיה מלא שמחה על שזיכהו השי"ת להכניסו בכריתו של אברהם אבינו, אבל מחמת גודל עניו לא היה בביתו מאומה מצורכי הסעודה והרבנית ישבה ובכתה מרוב צער ועגמת נפש, כנסם אליה ואמר לה, וכי סבורה את שבגלל שאין לי דמי סעודה לא אקיים מצות מילת בני, ואחר כך נודמן לו כל צרכי הסעודה. ונראה בכוננת קדשו, כי הן אמנם מצוה רבה היא לעשות סעודת ברית מילה, אבל אם לא חפץ בי ה' לזכותי בקיום מצוה זו וכי בשביל כך אצטער ואשב בחיבוק ידים, והרי כל מנמתי רק לעשות רצון השי"ת ואם רצונו ית"ש שלא אעשה סעודה לא איכפת לי.

וזאת היתה מדריגתו של אברהם אבינו אשר שמע בקולי דייקא, וישמר משמרתו בכל המצבים והאופנים. וכאשר עמד בתפלה לבקש רחמים על אנשי סדום, ולבסוף לא נענה ונהפכו הערים, לא בכה והתרעם על כך, כי ידע שהוא עשה את המוטל עליו לבקש רחמים וה' הטוב בעיניו יעשה. ועל זה אמרו (אבות פ"ב מ"ג) **אל תעש תפלתך קבע היינו לאשר חסר לך איזה דבר ואתה עומד ומצפה שיתמלא מבוקשך, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום דייקא היינו לקיים מצותו יתברך שציוה להתפלל, ואחר כך אין שום נפקותא אצלך אם נתקבלה תפלתך או לא.** וכן איתא בספה"ק דגם כשהאדם נזקק מאוד לאיזה דבר אין לו אלא להתפלל ולבקש מהשי"ת אבל אסור להפציר יותר מדאי.

ובן נאמר ויעתר יצחק לה' וגו', אף דכל אדם שאין לו בנים חשוב כמת (גדרים סד:), ולמרות שידע שאומה הישראלית צריכה לצאת ממנו, בכל זאת לא עשה תפלתו קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, ויעתר יצחק לה' דייקא,

שכך רצונו ית"ש דכשארם שריו בצער ובצרה יפיל תחנתו ויבקש רחמים, ומכאן ואילך ה' הטוב בעיניו יעשה.

ברם כגון דא צריך לאודועי שאם רואה אדם שאין מספיקין בידו לעשות מצוות ומעשים טובים חובה עליו לפשפש במעשיו, ויתבונן דמה שיש לו מניעות בעבודת השי"ת הוא בגלל אשר ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי (תהלים ג טו), והוא בכלל אלו שאין מספיקין בידם לעשות תשובה, שנתקיים בו אורז"ל (אבות פ"ד מ"ג) אם במלת מן התורה יש לך במלים הרבה כנגדך, ואם תעזבני יום ויום אעזובך (ירושלמי סוף ברכות, רש"י דברים יא ג). משלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשי בשימושך (סוכה כח: וכו'), וכתב הרמב"ם (פ"ז מתשובה ה"ז) דכל עוד ולא שב בתשובה צועק ואינו נענה ועושה מצוות ומורפין אותן בפניו וכו'. וכן בענין הלימוד והידיעה אמרו (מגילה ו:): לאוקמי גירסא סיעתא מן שמיא היא, וכיון שאין לו סיעתא דשמיא תורתו משתכחת. ויתודה ויאמר צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי, טנפתי את מלבושי בלכלוך העוונות ולכן לא נותנים לי ללמוד ולהתפלל, כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק. וכי איך אני יכול לבקש והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותך בעוד שאני נכשל בעין רואה ולב חומד. וראשית כל עליו לחזור בתשובה ואז יוכל לעשות מצוות, וכמו שאמרו (יומא לט.) אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, וצריך לעשות הרבה מצוות ומעשים טובים ולהרבות תפלה ובקשה ברוב כבי עד שיוכל לקיים מצות אחת כדבעי למהוי.

(מתוך ד"ת בעידן רעוא דרעיון פרשת תולדות תשכ"ו)

ודע מה שתשיב לאפיקורם (אבות כ, יד). וי"ל דהיינו כשאתה בבחינת דע אז מותר לשוב לאפיקורם, ופסח סוד הדעת וידעתם כי אני ד' (שמות י, ב), ובבני יששכר בטיוול לפרדם מאמר ד' ע"ד משאחז"ל אין התינוק יכול לקרא אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן, עיי"ש דברי קדשו.

ולזה בפסח והיה כי יאמרו אליכם בניכם וגו' ואמרתם זבח פסח הוא לה' (שמות יב, כו-כו) היינו שתהיו בבחינת ודע מה שתשיב, ואין והיה אלא לשון שמחה (אסת"ר פתיחה), ולזה ויקוד העם וישתחוו על הבשורה טובה בזה שיזכו למדרגה הזאת, והבן בס"ד.

(שפע חיים מכ"ת ח"ב סי' צה)

לע"נ האשה החשובה מרת **חיה מטל** בהר"ר **צבי** ע"ה
נלב"ע כ"א סיון תשי"ן לפ"ק – ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י בנה הרבני החסיד מוה"ר **צבי שפיצער** הי"ו

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **בנציון פרערויא** הי"ו
לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתויר"ש
כמר **חיים נח** ני"ו – למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **יוסף שלמה מייער** הי"ו
לרגל שמחת היכנס הנכדים
שמואל ני"י בן לחתנו הרה"ח מוה"ר **משה יהושע הערץ** הי"ו
מאיר משולם זאב ני"י בן לבנו הרה"ח מוה"ר **חיים צבי** הי"ו
לעול התורה והמצוות – למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **יוסף מארץ** הי"ו
לרגל שמחת נישואי בתו עב"ג הבה"ח המו"מ בתויר"ש
כמר **שמעון מאיר אויש** ני"ו – למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **משולם פייש פעלבערבוים** הי"ו
לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתויר"ש
כמר **שלום אלי** ני"ו – למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **צבי ווייס** הי"ו
לרגל שמחת הכנס בנו ה' **אשר זעליג** ני"י
לעול התורה והמצוות – למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **שמואל דוד שווארטץ** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן **אברהם קלונימוס** ני"י
למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר **יוסף מאיר** (בהגר"פ) **וויעדער** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן **אהרן** ני"י
למז"ט ובשטו"מ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

718.431.1055